

Розділ перший, у якому укладають взаємну угоду і Паспарту стає слугою Філеаса Фогга

У будинку номер сім на Севіль-роу, Берлінгтон Гарденс, у тому самому помешканні, де 1814 року відійшов у вічність Шерідан, — 1872 року мешкав Філеас Фогг, есквайр. І хоча він не любив бути центром загальної уваги, втім, уславився як непересічний оригінал і чи не найпримітніший член лондонського Реформ-клубу.

Отже, одного з найвідоміших ораторів, який уславив Англію своїм талантом, змінив цей загадковий Філеас Фогг, про котрого було відомо лише те, що він — представник англійського вищого товариства, чудово вихований і вродливий.

Дехто говорив, що він схожий на Байрона (проте хіба що обличчям; з ногами ж проблем не мав), але на Байрона з вусами і бакенбардами; на Байрона, позбавленого пристрасі, котрий міг би прожити, не старіючи, хоча б і тисячу років.

Філеас Фогг, певна річ, був англійцем, проте, ймовірно, не уродженцем Лондона. Його ніколи не бачили ні на біржі, ні в банку, ні в жодній із контор Сіті. Причали та доки Лондона ніколи не приймали корабля, що належав би судновласникові Філеасу Фоггу. До того ж ім'я цього джентльмена не значилося і в списках членів будь-якого урядового комітету. Не було його прізвища ні в колегії адвокатів, ані в корпораціях юристів — котрогось із «Іпп-ів» — Темпля, Лінкольна чи Грея. Ніхто ніколи не чув його виступів у Канцлерському суді, чи у Суді королівської лави, у Шаховій палаті, чи у Церковному суді. Не був він і промисловцем, негоціантом, купцем чи землевласником. Не мав жодного стосунку до Британського королівського товариства, Лондонського інституту, Інституту прикладного мистецтва, Інституту Рассела, Інституту західних літератур, Інституту права, нарешті, до Інституту наук і мистецтв,

що перебуває під покровительством її Найяснішої Величності королеви. Не належав він також до жодного з численних товариств, що набули поширення в англійській столиці, — від Музичного до Ентомологічного товариства, заснованого, головним чином, з метою знищення шкідливих комах.

Філеас Фогґ був членом Реформ-клубу. Ото й усе.

Тому, хто цікавиться, як цей загадковий джентльмен міг стати членом такої поважної асоціації, можна відповісти: «Його було обрано за рекомендацією братів Беринґів, у чиєму банку він мав відкритий поточний рахунок». Ця обставина і той факт, що його чеки акуратно й негайно оплачували, підносили Фогґа в очах суспільства.

Чи можна вважати Філеаса Фогґа багатієм? Безперечно. Але як він надбав свій статок? На це питання не змогли б відповісти навіть найобізнаніші люди, а розпитувати самого містера Фогґа було б надто недоречно. Він не був марнотратним, проте і скнарою його у жодному разі не можна було назвати. Бо коли були потрібні гроші для втілення якоїсь шляхетної чи корисної справи, він повсякчас, мовчки і здебільшого анонімно, надавав допомогу.

Одним словом, важко собі уявити людину менш товариську. Він був небагатослівним, не говорив зайвого — лише у справі, — і ота його мовчазність додавала йому загадковості.

Тим часом життя його не було потаємним. Ні від кого не криючись, він із такою математичною точністю робив день у день одне й те саме, що мимоволі збурював непогамовану уяву оточення на пошуки поживи поза межами його видимого життя.

Чи мандрував він колись? Цілком можливо, адже був найкращим знавцем мапи світу. Не було на ній такого куточка — навіть найвіддаленішого, — про який він не мав би найточніших відомостей. Часто йому вдавалося кількома короткими, але чіткими зауваженнями

покласти край нескінченним суперечкам, що точилися в клубі з приводу заблукалих чи зниклих мандрівників. Він розповідав про те, чим, найімовірніше, закінчиться справа, і подальші події незмінно підтверджували його припущення — так, ніби Філеас Фогґ насправді був ясновидцем. Здавалося, він устиг побувати скрізь (принаймні — подумки).

Однак було достеменно відомо, що Філеас Фогґ уже багато років не виїжджав із Лондона. Ті, хто знав його дещо ближче, казали, що цього джентльмена можна зустріти тільки дорогою з дому до клубу або назад і більш ніде.

У клубі Філеас Фогґ проводив час за читанням газет та грою у віст. Він часто вигравав у цій мовчазній грі, що так пасувала його натурі, але виграш ніколи надовго не залишався в його гаманці, зазвичай хутко перетворюючись на левову частку в його благодійних пожертвах. Варто сказати, що містер Фогґ ніколи й не грав заради виграшу. Гра для нього була насамперед змаганням, боротьбою з труднощами. Водночас вона цілком відповідала його вдачі, позаяк не потребувала ані руху, ані зміни місця, і не надто стомлювала.

Усі знали, що Філеас Фогґ неодружений і не має дітей, — таке трапляється навіть із найповажнішими людьми, — але ж він узагалі не мав родичів чи бодай друзів, а це вже трапляється вкрай рідко. Отак він самотньо мешкав собі у своєму будинку на Севіль-роу, не потребуючи будь-чийх візитів. Таку річ, як його особисте життя, ніколи не обговорювали. У нього був лише один слуга. Снідав і обідав він у клубі у точно визначені години, завжди в тій самій залі й за тим самим столиком, не пригощаючи своїх партнерів по грі та не запрошуючи нікого стороннього. Рівно опівночі він повертався додому, ніколи не залишаючись на ніч у чудових комфортабельних кімнатах, які Реформ-клуб надає своїм членам для нічлігу. З двадцяти чотирьох годин

доби десять він проводив удома — або у ліжку, або за туалетом. Прогулюючись, Філеас Фогґ незмінно крокував з кутка в куток приймальної зали клубу, вистеленої мозаїчним паркетом, або ж походжав круглою галереєю, над якою здіймався блакитний скляний купол на двадцятьох іонічних колонах з червоного порфіру. Кухні, комори, буфети, рибні саджалки і молочарні клубу забезпечували його до сніданку та обіду найкращою провізією; клубні лакеї — безмовні, урочисті постаті в чорних фраках і черевиках на повстяній підозві — прислужували йому, подаючи страви в особливому порцеляновому посуді; стіл, накритий чудовим обрусом із саксонського полотна, було сервіровано старовинним кришталем, призначеним для шері, портвейну чи кларету, настояного на цинамоні та гвоздиці; і, нарешті, до столу подавали лід — гордість клубу, — що надавав приємної свіжості цим напоям: його зі значними витратами доправляли до Лондона просто з американських озер.

Отже, якщо людину, яка провадить таке життя, називають диваком, то варто визнати, що дивацтво — річ вельми приємна!

Будинок на Севіль-роу не вражав розкішню, проте був цілком комфортабельним. До того ж, оскільки господар дому не змінював своїх звичок, обов'язки прислуги були нескладні. Єдине, чого Філеас Фогґ вимагав від свого єдиного слуги, так це надзвичайної пунктуальності й акуратності. Саме того дня, 2 жовтня, Філеас Фогґ звільнив свого слугу Джеймса Форстера, провиня якого була в тому, що він приніс своєму хазяїну воду для гоління, нагріту до вісімдесяти чотирьох градусів за Фаренгейтом замість вісімдесяти шести; і тепер хазяїн чекав на нового слугу, який мав з'явитися між одинадцятою та о пів на дванадцяту ранку.

Філеас Фогґ уместився в кріслі, зсунувши п'яти, мов солдат на параді; спершись руками на коліна, він сів